

Valtionhallinnon toimenpiteet pyörämatkailun edistämiseksi hallituskauden 2019–2023 aikana 14.5.2021

Hallituksen budjettiriihessä 16.9.2020 päätettiin [Kestävä matkailu 2030 –ohjelman](#) käynnistämisestä. Ohjelmaa toteutetaan osana [pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman](#) kirjausta ”*Käynnistetään kansallinen matkailun ohjelmakokonaisuus, jonka avulla jatketaan matkailualan kestävää kasvua ja tuetaan matkailuyrittäjyyden lisääntymistä*”. Kestävä matkailu 2030 –ohjelma toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa.

Kestävä matkailu 2030 –ohjelmassa mainitaan myös pyörämatkailun kehittäminen. Pyörämatkailun edistämisen toimenpiteitä on toteutettu työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi Business Finlandin Visit Finland –yksikössä, Tukesissa ja Metsähallituksessa.

Tässä muistiossa kootaan yhteen näiden toimijoiden lähiaikoina tekemät tai käynnissä olevat pyörämatkailun edistämisen toimenpiteet. Muistio koottiin 8.2.2021 ja päivitettiin 14.5.2021. Muistiot päivitetään jatkossa tarvittaessa. Muistiot hyödynnetään valtionhallinnon jatko-suunnittelun tukena. Samalla muistio selkeyttää alan toimijoille jo käynnissä olevia toimenpiteitä. Matkailu, ml. pyörämatkailu edellyttää hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä, mikä näkyy myös toimenpiteiden laajuudessa. Pyörämatkailun edistämiseksi on käynnissä useita toimenpiteitä kohdentuen kattavasti pyörämatkailun edistämisen eri vaiheisiin pyöräteiden rakentamisesta pyörämatkailupalvelujen markkinointiin.

Toimenpiteet pyörämatkailun edistämisessä

Työ- ja elinkeinoministeriö

- Vuonna 2021 TEM myönsi 30 000 euron valtionavustuksen Pyöräilykuntien verkostolle pyöräily-ystävällisten palvelujen jatkokehittämiseen (mm. tervetuloa pyöräilijä -tunnuksen käytön laajentamiseen matkanjärjestäjille, ohjelmapalveluyrityksille, pyörävuokraamoille ja matkailukohteille sekä tunnuksen tunnetuksi tekemisen vahvistamiseen). Jatkohanke toteutetaan vuoden 2021 aikana.
- Vuonna 2020 TEM myönsi 25 000 euron valtionavustuksen Pyöräilykuntien verkostolle pyöräily-ystävällisten palvelujen kehittämiseen vuonna 2020. Hanke päättyi 31.12.2020.
- TEM, Etelä-Savon maakuntaliitto ja Varsinais-Suomen liitto järjestivät 3.7.–31.8.2020 rahoitushaun matkailun alueorganisaatioille ja vastaaville alueella laaja-alaisesti matkailua kehittävälle toimijoille. Rahoitettavien hankkeiden pääasialliseksi tavoitteeksi edellytettiin matkailuelinkeinon elpymisen edistämistä ja matkailun kehittämistä alueilla. Rahoitettavaksi esitettävien hankkeiden joukossa on myös pyörämatkailua edistäviä hankkeita esimerkiksi Uudenmaan ja Kymenlaakson maakuntien alueella sekä Pyhä-Luoston matkailualueella.

Matkailun lisärahoitus on osa vuoden 2020 neljättä lisätalousarviota, jonka eduskunta hyväksyi 25.6.2020. Hankkeet päättyvät viimeistään 31.12.2021.

- Business Finlandin Visit Finland –yksikkö toteuttaa Suomen matkailustrategiaa Suomeen suuntautuvan matkailun edistämistä koskien. Luontomatkailu, sisältäen myös pyöräilyn, on yksi teemapohjaisen tuotekehityksen ja markkinoinnin kohdeteema.

Liikenne- ja viestintäministeriö

- Liikenne- ja viestintäministeriön johdolla valmisteltiin keväällä 2018 kansallinen kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 5/2018), jota toteutetaan tällä hallituskaudella. Yhtenä tavoitteena on kehittää pyörämatkailua Suomessa edistämishjelman toimenpiteiden mukaisesti.
- Valtioneuvosto hyväksyi Suomen ensimmäisen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja antoi sen selontekona eduskunnalle 15.4.2021. Valtakunnallisella liikennejärjestelmäsuunnitelmalla lisätään pitkäjänteisyyttä liikennejärjestelmän kehittämiseen koko Suomessa. Suunnitelman toimenpidekirjo kävelyn, pyöräilyn, joukkoliikenteen ja uusien kestävien liikkumisen palvelujen kehittämiseen on moninainen, mitkä edistävät myös pyörämatkailun edellytyksiä.
- Liikenne- ja viestintäministeriön johdolla valmisteltu Fossiilittoman liikenteen tiekartta hyväksyttiin valtioneuvostossa 6.5.2021. Tiekartta osoittaa keinot liikenteen päästöjen puolittamiseen vuoteen 2030 mennessä. Tiekartta sisältää myös kävelyn ja pyöräliikenteen edistämistoimia. Jo tehdyillä toimenpiteillä lisätään pyöräilyn ja etenkin sähköpyöräilyn houkuttelevuutta. Valtio on tukenut tämän vuoden alusta lähtien pyöräilymäärien kasvua esimerkiksi romutuspalkkion avulla.
- MAL-sopimus on väline, jolla ohjataan kaupunkiseutujen liikennejärjestelmien ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä kestävämpään suuntaan. Vuonna 2020 kesän kynnyksellä valtion ja suurten kaupunkiseutujen kuntien välillä saavutettiin neuvottelutulokset uusista maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksista. MAL-sopimukset laadittiin Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseutujen kanssa. Keväällä 2021 on saavutettu neuvottelutulokset MAL-sopimuksista Lahden, Jyväskylän ja Kuopion kaupunkiseutujen ja valtion välillä. Sopimukset sisältävät myös toimenpiteitä kävelyn ja pyöräliikenteen edistämiseksi.
- Valtiovarainvaliokunta (12.12.2019) päätti tukea pyörämatkailun ja koulumatkaliikkumisen edistämistä joulukuussa 2019 erillisenä valtionavustuksena 400 000 eurolla. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on nyt myöntänyt 300 000 euroa tästä avustuksesta kahdelle valtakunnalliselle hankkeelle. Myöhemmin jaetaan vielä pyörämatkailun edistämiseen 100 000 euroa. Pyörämatkailun edistämishankeen tavoitteena on vahvistaa suomalaista pyörämatkailualaa, lisätä pyörämatkailun suosiota ja lisätä Suomen tunnettavuutta pyörämatkailukohteena ulkomailla.
- Kävelyn ja pyöräliikenteen kehittämiseen valtio on osoittanut noin 43 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja noin 48 miljoonaa euroa vuonna 2021. Tästä summasta kuntien avustuksiin on varattu jo toista vuotta peräkkäin noin 30 miljoonaa euroa, josta suurin osa käytetään infran kehittämiseen. Vuosina 2018 ja 2019 kuntia avustettiin 3,5 miljoonalla eurolla. Tänä

vuonna valtion maantieverkon kävelyn ja pyöräliikenteen infrahankkeisiin noin 18 miljoonaa euroa valtion rahoitusta. Toteutettavien väylien pituus on yhteensä noin 70 kilometriä. Väyliä päällystetään noin 3,4 miljoonalla eurolla, mikä tarkoittaa noin 120 km päällystettyä kävelyn ja pyöräliikenteen väylää. Lisäksi kävelyn ja pyöräliikenteen väyliä rahoitetaan laajempien väyläverkon kehittämishankkeiden yhteydessä.

- Pyöräliikenteen viitoituksen suunnitteluohje palvelee hyvin pyörämatkailun edistämistä Suomessa (Väyläviraston ohjeita 16/2020). Väyläviraston johdolla on valmisteltu Pyöräliikenteen suunnitteluohje (Väyläviraston ohjeita 18/2020).
- Pyöräliikenteen valtakunnallisen verkon määrittelytyö on käynnissä valtion väyläverkolla. Työssä määritellään pitkänmatkaisen pyöräliikenteen verkon lisäksi verkon palvelutaso. Työssä toimii tärkeänä tekijänä pyörämatkailun tarpeet, kaupunkiseuduilla seudulliset verkkosuunnitelmat ja muut pitkänmatkaiseen pyöräliikenteeseen vaikuttavat tekijät.
- Pyörämatkailun Eurovelo-reittien suunnittelu Helsingistä itärajalta ja välille Turku-Vaasa ovat käynnissä. Vuonna 2019 tehtiin suunnittelu Helsinki-Turku välille ja vuonna 2020 se toteutettiin maastoon pilottihankkeena.

Ympäristöministeriö

- Ympäristöministeriön vastuulle kuuluu maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen yleinen kehittäminen ja ohjaus sekä osallistuminen liikennejärjestelmien ja liikkumisen kehittämiseen ja liikkumisen ohjaukseen. Tähän kokonaisuuteen kuuluu myös pyöräilyyn kannustavan yhdyskuntarakenteen kehittäminen.
- Valtion vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa varattiin 13 miljoonaa euroa kunnille valtionavustuslain nojalla myönnettäviin avustuksiin lähivirkistysalueiden ja viheralueiden kunnostamiseen, kehittämiseen sekä palvelujen parantamiseen. Avustusrahan haku ja kaantui kahtia. Uudenmaan ELY-keskuksen järjestämässä haussa (21.9.-30.11.2020) jaettiin vajaa 10 miljoonaa euroa kuntien lähivirkistysalueiden kunnostukseen ja kehittämiseen, tavoitteena luoda laadukkaita sekä helposti saavutettavia lähivirkistysalueita ja sitä kautta edistää kansalaisten ulkoilumahdollisuuksia lähiluonnossa. Noin 17 % avustusta saaneista hankkeista liittyi pyöräilyn edistämiseen. Ympäristöministeriön järjestämässä erityisavustushaussa (21.9.-30.11.2020) kohdistettiin kolme miljoonaa euroa kansallisten kaupunkipuistojen kunnostamiseen ja kehittämiseen. Avustusta myönnettiin kansallisten kaupunkipuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisesti ja niiden erityisten arvojen suojelua tukeviin luonnonhoitotoimenpiteisiin, luontoa kulutukselta suojaavan infrastruktuurin rakentamiseen sekä lähiluonnossa liikkumisen mahdollisuuksien parantamiseen. Näiden hankkeiden osana on myös tuettu alueiden pyöräilyn edistämistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

- OKM myöntää valtionavustuksia kulttuurimatkailun kehittämishankkeisiin mm. eurooppalaisten kulttuurireittien kehittämiseen. Harkinnanvaraisesti ja käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa on mahdollista tukea pyöräilyreittien varrella olevien kulttuurikohteiden matkailun kehittämistyötä. Vuonna 2019 EN myönsi kulttuurireittisertifikaatin Iron Curtain

Trail –reitille, joka yhdistää kulttuuri- ja pyöräilymatkailua. Reittiä hallinnoi Euroopan pyöräilyjärjestö (ECL). Verkostossa on mukana toimijoita 11 maasta. Suomalaisia yhteisöjä ei tiettävästi ole vielä liittynyt verkostoon. Reitti seurailee EuroVelo 13 reittiä, ja Suomella olisi hyvä mahdollisuus hyödyntää tätä eurooppalaista yhteistyötä yhdistää kulttuuri- ja pyöräilymatkailua.

Business Finlandin Visit Finland -yksikkö

- Visit Finland tekee yhteistyötä matkailuyrittäjien ja matkailun alueorganisaatioiden sekä Pyörämatkailukeskuksen kanssa pyörämatkailupalvelujen tuotekehityksessä, markkinoinnin ja myynnin edistämässä ja pyörämatkailun tunnettuuden lisäämisessä. Useilla alueilla on käynnissä pyörämatkailua edistäviä toimenpiteitä ja hankkeita, joiden toimeenpanoa Visit Finland edistää omilla toimenpiteillään (esim. jakelukanavanäkyvyys) Suomeen suuntautuvan matkailun kehittämiseksi.
- Visit Finland lisää matkailualan toimijoiden ymmärrystä pyörämatkailun kehittämisestä myös tutkimustiedon avulla. Maaliskuussa 2021 julkaistiin benchmarking-tutkimus, jossa tarkastellaan pyörämatkailua sekä muita luontoaktiviteetteja ympärivuotisen matkailun mahdollistajana etenkin Lapin suuralueella. Visit Finland jalkauttaa tutkimuksessa esitettyä toimenpidesuunnitelmaa yhdessä Lapin alueen toimijoiden kanssa. Elokuussa 2021 on suunnitteilla opintomatka muutamiin benchmark-kohteisiin. Tutkimuksesta on hyötyä pyörämatkailun kehittämisessä myös muilla suuralueilla ja kansallisella tasolla.
- Visit Finlandin teemakohtaisessa tuotekehitys- ja markkinointityössä pyörämatkailu sijoittuu osaksi luontomatka-alueen teemaa. Luontoaktiviteettien tuotesuosituksia on päivitetty lokakuussa 2020. Pyörämatkailun suunnitteluoppaan (2015) päivitys on suunnitelmassa/työn alla vuoden 2021 aikana yhdessä Pyörämatkailukeskuksen kanssa.
- Visit Finlandin toimenpiteet katetaan osana julkisen talouden suunnitelmaa, valtion vuosittaisia talousarvioita sekä tarvittaessa annettavia lisätalousarvioita. Visit Finlandille kohdennettava rahoitus kulkee työ- ja elinkeinoministeriön momentin kautta.

Tukes

- Tukes valvoo pyöräilypalveluiden ja pyörämatkailun asiakasturvallisuutta kuluttajaturvallisuuslain nojalla. Valvontaa on kohdennettu riskiperusteisesti mm. pyöräilyyn tarkoitettuihin reitteihin keskittyen erityisesti niiden yleiseen turvallisuuteen, kuntoon, viitoitukseen, ohjeistukseen ja tiedotukseen. Valvonnan piiriin kuuluvat myös ohjatut ja omatoimiset pyöräilyn ohjelmapalvelut, kuten muun muassa ohjatut maastopyöräilyretket, bike parkit ja hissipyöräily. Tukes on toteuttanut vuonna 2017 valvontaprojektin maastopyöräilyn turvallisuudesta ja vuosina 2019-2020 projektin hissipyöräilyn turvallisuudesta. Kaupunkialueilla ja muilla liikennesääntelyn piiriin kuuluvilla alueilla pyöräilypalveluiden turvallisuudesta vastaa liikenteen osalta poliisi ja Traficom sekä palvelusisällön osalta Tukes. Polkupyöriä tuotteina valvoo Traficom. Tukes valvoo henkilönsuojaimina polkupyöräkypäriä.

- Pyöräilypalveluiden ja pyörämatkailun asiakasturvallisuuden osalta Tukes kiinnittää tulevaisuudessa erityistä huomioita reittien monikäytön aiheuttamiin haasteisiin sekä talvipyöräilyn ja sähköpyöräilyn kasvun aiheuttamiin riskeihin. Tukes seuraa palveluiden ja reittien käytön kehittymistä ja pyrkii vastaamaan ennakoivasti nouseviin trendeihin ja riskeihin. Valvonnassa painotetaan kuntien ja yhdistysten tarjoamia palveluja. Tukes tekee yhteistyötä turvallisuuden kehittämiseksi muun muassa Pyörämatkailukeskuksen, Suomen Ladun ja SHKY:n kanssa. Tukes neuvoa, opastaa ja kouluttaa palveluntarjoajia turvalliseen toimintaan. Tukes laatii vuoden 2021 aikana pyörämatkailuun liittyvää asiakasturvallisuusohjeistusta.

Metsähallitus

- Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla on merkittäviä pyöräilyreittejä ja moni kansallinen pyöräilyreitti kulkee Metsähallituksen hallinnoimien alueiden halki. Metsähallituksen luonto- ja retkikohteissa pyöräilyä ohjataan siihen parhaiten soveltuville reiteille. Luonnonsuojelualueilla, kuten kansallispuistoissa huomioidaan suojelusäädösten asettamat rajoitteet. Niissä pyöräily on pääosin sallittu kaikilla merkityillä reiteillä. Metsähallitus osallistuu useiden alueellisten pyörämatkailuhankkeiden tai -toimenpiteiden toimeenpanoon yhteistyössä alueen matkailutoimijoiden kanssa.
- Metsähallitus edistää hallinnoimillaan alueilla pyörämatkailua rakentamalla, uudistamalla ja huoltamalla pyörämatkailureittejä ja reittien varrella olevia palveluita (esim. taukopaikkoja).
- Metsähallitus on tuottanut reiteistä viestintä- ja markkinointimateriaalia matkailuyrittäjien hyödynnettäväksi ja reittikuvauksia matkailijoiden käytettäväksi.
- Pyörämatkailun kehittämistarpeet vaihtelevat alueittain. Vuonna 2021 tullaan panostamaan mm. maastoreittien kunnostuksiin ja kulumisen estoon sekä reittikuvausten ja opasteviitoituksen kehittämiseen. Reittien suunnittelussa huomioidaan niiden monikäyttöisyys, uudenlaiset pyöräilijäryhmät sekä aloittelevat pyörämatkailijat aiempaa vahvemmin.
- Metsähallituksen toimenpiteet pyörämatkailun edistämiseksi katetaan osana julkisen talouden suunnitelmaa, valtion vuosittaisia talousarvioita sekä tarvittaessa annettavia lisätalousarvioita. Käytössä on myös esimerkiksi EU:n maaseuturahoitusta, jossa omarahoituksen ns. tulevaisuusinvestointirahoitus. Metsähallitukselle kohdennettava rahoitus kulkee ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön momenttien kautta.

Lisätietoja

Sanna Kyyrä
johtava asiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö
sanna.kyyra@tem.fi